

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษากระบวนการและบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการพัฒนาชุมชน
กรณีศึกษาบ้านหนองคูใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

ตอนที่ 2 บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการพัฒนาชุมชน

1. กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นกลุ่มออมทรัพย์
เครดิตยูเนียน เนื่องจาก เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าจะ
เป็นผู้ที่มีรายได้ประจำหรือไม่ หลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ได้กำหนดขึ้นภายใต้
ปรัชญาแห่งการร่วมมือกันของชุมชน โครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้าน
หนองคูใหญ่ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (เป็ย คำป็อง. 2545 : สัมภาษณ์)

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่

- 1.1 นายเป็ย คำป็อง
- 1.2 นายบุญเที่ยง พิมพ์ลี
- 1.3 นายสุมิตร ศรีสุภักดิ์
- 1.4 นายฉรงค์ ทศไกร

2. คณะกรรมการดำเนินงาน ได้แก่

- | | |
|-----------------------------|---------------------|
| 2.1 นายสมร นามคุณ | ประธานกรรมการ |
| 2.2 นางวิกุล ศรีสุภักดิ์ | กรรมการ |
| 2.3 นางทองมาก นันทเขต | กรรมการ |
| 2.4 นางทับทิม ทวยภา | กรรมการ |
| 2.5 นางสาวจันเพ็ญ เทียงคำห์ | กรรมการและเลขานุการ |

3. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ ได้แก่

- | | |
|--------------------------|-----------|
| 3.1 นางบุญชื่น ทศไกร | ผู้จัดการ |
| 3.2 นางนารี วงศ์โชติ | กรรมการ |
| 3.3 นางสุข ศรีแพน | กรรมการ |
| 3.4 นางสาววัลย์ ปะเสทะโก | กรรมการ |

4. กรรมการตรวจสอบบัญชี ได้แก่

- | |
|-----------------------|
| 4.1 นางพิสมัย สุขศิริ |
| 4.2 นางทองอุไร หาษา |

ทั้งนี้คณะกรรมการบริหาร มีบทบาทหน้าที่ 11 บทบาท ดังนี้ (สมร นามคุณ. 2545 : สัมภาษณ์)

1. ดำเนินการในเรื่องการรับสมัครและสมาชิกออกจากกลุ่มออมทรัพย์ ตลอดจนการดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามกติกาต่างๆ ตามข้อตกลงข้อบังคับ ระเบียบ และมติของกลุ่มออมทรัพย์
2. พิจารณาคำเนิการในเรื่องการกู้เงิน การฝากเงิน หรือลงทุนของกลุ่มออมทรัพย์
3. พิจารณาให้เงินกู้สามัญแก่สมาชิก ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการและเงินกู้พิเศษแก่สมาชิก พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการให้เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินและเงินกู้สามัญแก่สมาชิกตามข้อบังคับ ระเบียบ มติ และคำสั่งของกลุ่มออมทรัพย์ ตรวจสอบการให้เงินกู้ของสมาชิกให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ให้เงินกู้นั้น ตรวจสอบควบคุมให้เงินกู้มีหลักประกันตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์
4. จัดสรรกำไรสุทธิประจำปีให้เป็นไปตามข้อบังคับเสนอต่อที่ประชุมใหญ่พิจารณา
5. กำหนดระเบียบต่างๆ ของกลุ่มออมทรัพย์
6. ดูแลการชำระหนี้ของสมาชิกผู้กู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา สอบสวนเบื้องต้นให้ได้ข้อความจริง ในกรณีสมาชิกผู้กู้เองผ่อนเวลาการส่งเงินงวดชำระหนี้เงินกู้ หรือ ผิดนัดการส่งเงินงวดชำระหนี้ ฟ้อง ต่อสู้ หรือ ดำเนินคดีเกี่ยวกับกิจการของกลุ่มออมทรัพย์ หรือ ประนีประนอมยอมความหรือมอบข้อพิจารณา และทำนิติกรรมต่างๆ
7. จัดให้มีซึ่งบรรดาทะเบียน สมุดบัญชี เอกสารต่างๆ และบรรดาอุปกรณ์ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ตลอดจนควบคุมในเรื่องการรับเงิน การจ่ายเงิน การฝากเงิน หรือ การเก็บรักษาเงินให้เป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์

8. พิจารณาการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์ และจัดทำประมาณการรายรับ-รายจ่าย ประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์ เสนอต่อสมาชิกรับทราบ

9. ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกและผู้สนใจให้ทราบถึงเจตนารมณ์ หลักวิธีการ และการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เครดิตยูเนียน ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกและบุคคลภายนอกได้ทราบผลงานของกลุ่มออมทรัพย์

10. ดำเนินการในการหาผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก และเยี่ยมชมสมาชิกเป็นครั้งคราว ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกให้รู้ถึงการออมทรัพย์และการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ตลอดจนวิชาการต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

11. ศึกษาติดตามข่าวคราวเคลื่อนไหว การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์อื่น ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อนำตัวอย่างที่ดีมาเสนอคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา นำมาบริการแก่สมาชิก

จากหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารข้างต้น พบว่า มีการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ที่ผ่านมา ดังนี้

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับสมาชิก **หาสารคาม**

Rajการรับสมัครสมาชิกจะเปิดรับให้ประชาชนในชุมชนบ้านหนองคูใหญ่สมัครได้ตลอดปี โดยผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกได้ต้องมีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหนองคูใหญ่ สมาชิกที่ลาออกจะกลับเข้าเป็นสมาชิกได้ในระยะเวลา 1 ปี เมื่อผ่านระยะเวลาดังกล่าวจะต้องเริ่มต้นดำเนินการตามขั้นตอนของการสมัครสมาชิกใหม่ ซึ่งมีผลต่ออายุสมาชิกและจำนวนยอดเงินในการกู้ยืม ในรอบ 1 ปี จะมีการประชุมใหญ่สมาชิกปีละ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ระหว่างเดือนตุลาคม และครั้งที่ 2 ในเดือนเมษายน โดยการประชุมแต่ละครั้ง เป็นการชี้แจงรายละเอียดของรายรับและรายจ่ายของกลุ่มออมทรัพย์ ตลอดจนผลกำไรในรอบ 6 เดือน เพื่อให้สมาชิกได้รับทราบและเพื่อให้เกิดความโปร่งใส สมาชิกที่ขาดส่งเงินออมและดอกเบี้ยเงินกู้เกิน 3 เดือน คณะกรรมการบริหารจะประชุมกันเพื่อพิจารณาดำเนินการ ซึ่งตามระเบียบจะถือว่าสมาชิกคนดังกล่าวพ้นสภาพการเป็นสมาชิก แต่คณะกรรมการบริหารก็มีการอนุโลมโดยพยายามติดต่อกับสมาชิกคนดังกล่าวให้นำเงินมาจ่าย พบว่าร้อยละ 60 ของสมาชิกที่ขาดส่งเงินออมหรือดอกเบี้ย จะนำเงินมาจ่ายเมื่อมีการติดตามทวงจากคณะกรรมการบริหาร ทำให้กลุ่มออมทรัพย์สามารถคงสภาพของสมาชิกไว้ได้ต่อไป ทั้งนี้จากการประชุมของคณะกรรมการบริหารให้ความสำคัญของสมาชิกเป็นอันดับแรก เนื่องจากถ้าขาดสมาชิกหรือสมาชิกมีจำนวนน้อยอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของกลุ่มออมทรัพย์ได้

ดังนั้นกลุ่มออมทรัพย์จึงพยายามใช้วิธีการประนีประนอมเพื่อให้สมาชิกได้รับความสะดวก และโน้มน้าวให้สมาชิกเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการออมทรัพย์ ทำให้กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่มีสมาชิก 277 คน ในปัจจุบัน และมีเงินทุนหมุนเวียนทั้งสิ้น ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 เป็นจำนวนเงิน 2,234,164 บาท กิจการกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับและได้สร้างอาคารที่มีความคงทนถาวรเพื่อการดำเนินงานของกลุ่ม

2. การบริหารการเงินของกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ มีกิจกรรมการดำเนินงานหลักอยู่ 4 กิจกรรม ได้แก่ การระดมเงินออม การให้กู้ยืม ร้านค้าสหกรณ์ และโรงสีข้าว ซึ่งแต่ละกิจกรรมได้เริ่มดำเนินงานมาไม่นาน แต่มีความมั่นคงพอสมควร และการดำเนินกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้ (นารี วงศ์โชติ. 2545 : สัมภาษณ์)

2.1 การระดมเงินออม มีการดำเนินงานในลักษณะให้สมาชิกแต่ละคนให้สัจจะไว้กับกลุ่มว่า แต่ละเดือนจะนำเงินมาฝากเป็นจำนวนเท่าใด โดยกลุ่มออมทรัพย์กำหนดให้สมาชิกฝากรายเดือนตั้งแต่ 10 บาทขึ้นไป และสูงสุดไม่เกิน 500 บาท การให้สัจจะต่อกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิกจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร การส่งเงินสัจจะ สมาชิกจะต้องนำเงินมาฝากทุกวันที่ 2 ของเดือน ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์ โดยสมาชิกจะนำเงินสัจจะพร้อมสมุดสัจจะหรือสมุดคู่ฝาก มายื่นต่อคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการรับเงินแล้ว ต้องให้เหรียญกึ่งกลุ่มลงนามไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งจะมีลักษณะเหมือนกับการฝากธนาคารทุกประการ เมื่อคณะกรรมการรับเงินเสร็จแล้วจะนำเงินสัจจะมาฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) สาขาอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในกรณีที่สมาชิกกลุ่มติดธุระหรือไม่สามารถนำเงินสัจจะมาส่งกลุ่มภายในวันที่ 2 ของเดือน จะถือว่าเดือนนั้นขาดส่งเงินสัจจะจะนำเงินไปส่งในเดือนถัดมาไม่ได้ เพราะถือว่าเดือนนั้นไม่มีสัจจะแล้ว หากสมาชิกขาดการส่งเงินสัจจะติดต่อกันเกินกว่า 2 เดือนขึ้นไปจะไม่มีสิทธิ์รับเงินปันผลจากกลุ่มในปีนั้น แต่ไม่พ้นสภาพการเป็นสมาชิก แต่หากสมาชิกขาดส่งเงินสัจจะติดต่อกันนานเกินกว่า 3 เดือนขึ้นไป จะพ้นสภาพการเป็นสมาชิก การระดมเงินออมในลักษณะเงินสัจจะสะสมพิเศษ หรือเงินหุ้นพิเศษ เงินสัจจะสะสมพิเศษ หมายถึง เงินฝากกับกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งสมาชิกนำเงินมาฝากมากกว่าสัจจะที่ให้ไว้ต่อกลุ่ม และกลุ่มได้มีมตินำเงินสัจจะสะสมพิเศษไปลงทุนในกิจการร้านค้าสหกรณ์ นอกจากนั้นยังนำเงินไปลงทุนตั้งโรงสีข้าวอีก 1 แห่ง ทั้งนี้หลังจากดำเนินงานครบรอบปี 2544 กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ มีทุนดำเนินการ

เป็นเงินออมของสมาชิก จำนวน 1,330,068 บาท เป็นเงินฝากพิเศษของสมาชิก 164,400 บาท และเป็นเงินฝากโครงการต่างๆ 550,923 บาท ซึ่งรายละเอียดเงินฝากโครงการต่างๆ ได้แก่ ปรประาหมู่บ้าน 79,671 บาท กองทุนพ่อเปีย ค่าป้อง 6,892 บาท กองทุนสุขภาพ 15,806 บาท กองทุนผู้สูงอายุ 16,690 บาท เงินฉุกเฉิน 818 บาท กองทุนเยาวชน 3,144 บาท กองทุนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 8,669 บาท กองทุนโภชนาการ 6,832 บาท กองทุนสงเคราะห์ราษฎร 12,839 บาท กลุ่มแม่บ้าน 2,965 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 1,126 บาท กองทุนโค-กระบือ 92,607 บาท กองทุนแพน 33,220 บาท บ่อเลี้ยงปลา 7,175 บาท กองทุนฌาปนกิจออมทรัพย์ 11,693 บาท ใบสัญญา 1,004 บาท โรงสีหมู่บ้าน 20,146 บาท ศูนย์ฝึกอาชีพ 43,156 บาท กลุ่มหม่อนไหม 11,091 บาท กองทุนสงฆ์อาพาธ 14,002 บาท ค่าเช่าโต๊ะเดินที่ 4,275 บาท กองทุนหลวงพ่ออวม 2,160 บาท กองทุนไร่นาสวนผสม 36,350 บาท ทุนสำรองจ่าย 14,310 บาท ทุนซ่อมเครื่องเสียง 631 บาท ค่าจำหน่ายแบบออมทรัพย์ 6,480 บาท และค่าสถานที่อบรมโครงการ 500 บาท

2.2 การให้กู้ กิจกรรมการให้กู้ยืมเงินของกลุ่มออมทรัพย์โดยทั่วไปต้องดำเนินการโดยเงินสัจจะสะสมและเงินหุ้นพิเศษไปฝากไว้กับธนาคารกรุงไทย หรือธนาคารอื่นๆ ในลักษณะฝากประจำ แล้วนำบัญชีดังกล่าวไปกำกับประกันในการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืมอีกต่อหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดไว้เพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์มีหลักทรัพย์ที่แสดงถึงความมั่นคงทางการเงิน ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตอีกด้วย กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ได้ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชน แต่ก็ได้ไม่ได้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด กล่าวคือ หลังจากคณะกรรมการได้รับเงินสัจจะจากสมาชิกเรียบร้อยแล้ว จะไม่นำเงินไปฝากธนาคารทันทีตามระเบียบของกรมการพัฒนาชุมชนกำหนด แต่คณะกรรมการจะนำคำร้องขอเงินจากสมาชิกซึ่งขอรูปแบบฉุกเฉินมาพิจารณา โดยการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการเงินกู้ เพื่อลงมติอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกตามความเหมาะสม หลังจากนั้นคณะกรรมการจะนำเงินสัจจะที่รวบรวมมาได้มาจ่ายให้แก่สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ และจะนำเงินในส่วนที่เหลือมาจ่ายให้แก่สมาชิกที่ส่งคำร้องขอรูปแบบสามัญ ถ้าจำนวนเงินไม่พอจ่าย คณะกรรมการเงินกู้จะไปถอนเงินที่ฝากไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มาจ่าย แต่ถ้าเงินเหลือกรรมการจะนำไปฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งในปี 2544 กลุ่มออมทรัพย์มีรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้รวม 358,851 บาท โดยกลุ่มได้ให้บริการด้านการกู้ยืมแก่สมาชิก ดังนี้ (วิบูลศรีสุภักดิ์, 2545 : สัมภาษณ์)

2.2.1 การให้กู้ฉุกเฉิน ให้บริการแก่กลุ่มสมาชิกเท่านั้น เพื่อนำไปแก้ปัญหาด้านความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกระทันหัน เช่น ประสบอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สามารถขอกู้เงินสดได้ทันทีที่เหรียญกลุ่ม หากเป็นกรณีเร่งด่วนมากก็สามารถขอขยืมเงินท่ตรงจ่ายจากเงินหมุนเวียนของร้านค้าสหกรณ์ หรือโรงสีได้ โดยขอรับจากผู้ขายสินค้าของร้านค้าสหกรณ์ หรือพนักงานประจำโรงสีได้ ส่วนจำนวนเงินกู้ฉุกเฉินนั้นจะกู้ได้ไม่เกิน 2,000 บาท การกู้แบบฉุกเฉินมีกำหนดส่งคืนภายใน 1 เดือน โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี หรือร้อยละ 1 ต่อเดือน

2.2.2 การให้กู้แบบสามัญ ให้บริการเพื่อให้สมาชิกนำไปใช้จ่ายลงทุนในการปรับปรุงอาชีพของตนเอง หรือนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อปลดหนี้สินภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่จะกู้เงินแบบสามัญไปเพื่อปลดหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การกู้ยืมจะเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน การส่งคืนสามารถยืดหยุ่นได้ดังนี้ สมาชิกสามารถส่งคืนเฉพาะดอกเบี้ยทุกเดือน หรือจะส่งคืนพร้อมกับเงินต้นครั้งเดียวในวันที่ครบรอบ 1 ปีของการกู้ยืมก็ได้ ทั้งนี้โดยการพิจารณาของคณะกรรมการเงินกู้ โดยวงเงินให้กู้ยืมแบบสามัญกำหนดไว้ที่ 15,000 บาท สำหรับการค้ำประกันเงินกู้ตามระเบียบได้กำหนดไว้ว่า การกู้แบบสามัญจะต้องมีคนค้ำประกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ในทางปฏิบัติการกู้ยืมเงินทั้งแบบสามัญและแบบฉุกเฉิน สมาชิกสามารถกู้ได้โดยไม่ต้องมีคนค้ำประกัน ถ้ากู้ไม่เกินวงเงินสัจจะสะสม จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการว่าจะให้มีคนค้ำประกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากการส่งเงินสัจจะของผู้กู้ และฐานะทางเศรษฐกิจด้วย ถ้าผู้ขอกู้มีประวัติการส่งเงินสัจจะ การส่งดอกเบี้ยสม่ำเสมอมาตลอด และมีฐานะทางการเงินดี จะได้รับการพิจารณาให้กู้โดยไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน

2.2.3 การให้กู้ยืมแบบพิเศษ ให้บริการแก่สมาชิกหรือบุคคลภายนอก ซึ่งจะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เช่น โฉนดที่ดิน ทะเบียนรถยนต์ ฯลฯ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ การกู้ยืมจะเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน การส่งคืนสามารถยืดหยุ่นได้ดังนี้ สมาชิกสามารถส่งคืนเฉพาะดอกเบี้ยทุกเดือน หรือจะส่งคืนพร้อมกับเงินต้นครั้งเดียวในวันที่ครบรอบ 1 ปีของการกู้ยืมก็ได้ ทั้งนี้โดยการพิจารณาของคณะกรรมการเงินกู้ โดยวงเงินให้กู้ยืมแบบสามัญกำหนดไว้ที่ 20,000 บาท

2.3 ร้านค้าสหกรณ์ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องของกลุ่มออมทรัพย์ โดยการเพิ่มเงินสัจจะสะสมพิเศษ แล้วนำเงินสัจจะสะสมพิเศษมาลงทุนในกิจกรรมร้านค้าสหกรณ์ซึ่งเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งกลางในการช่วยเหลือบริการอำนวยความสะดวกในการซื้อหา

เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยการซื้อสินค้ามาจำหน่ายในราคา ยุติธรรม ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาสินค้า เป็นการจับพ้อค้าคนกลางที่ขูดรีด เอารัดเอาเปรียบในการจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน การขายสินค้า เริ่ม เปิดร้านตั้งแต่เวลา 06.00 น. และจะปิดเวลาประมาณ 22.00 น. เป็นประจำทุกวัน การขาย สินค้าในแต่ละวันผู้ขายจะต้องลงบัญชีสินค้าทุกชิ้นพร้อมราคาขายด้วย เพื่อได้เป็นหลักฐาน เสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบในตอนเย็นของทุกวัน และได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการ ให้บริการในรูปการขายเงินเชื่อ ดังนี้

2.3.1 ร้านค้าเปิดโอกาสให้ลูกค้าซื้อสินค้าเงินเชื่อโดยไม่คิด อัตรดอกเบี้ย ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยเหลือสมาชิก

2.3.2 ในกรณีที่ลูกค้าไม่ได้เป็นสมาชิก ร้านค้าจะให้ซื้อสินค้า เงินเชื่อได้ไม่เกิน 200 บาท ต่อคนต่อเดือน

2.3.3 ในกรณีที่ลูกค้าเป็นสมาชิก ร้านค้าจะให้ซื้อสินค้าเงินเชื่อได้ ไม่เกิน 2,000 บาท ต่อคนต่อเดือน

มหาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการร้านค้าสหกรณ์คือ ราคาสินค้า ไม่คงที่ เนื่องจากการตั้งราคาสินค้าเพื่อขายจะตั้งตามราคาทุนบวกกำไรเล็กน้อย ซึ่งบางครั้ง สินค้าบางรายการราคาเดิมสูง พอซื้อสินค้าใหม่มีคารต่ำกว่า คณะกรรมการตั้งราคาที่จะ ขายต่ำ ทำให้สมาชิกต่อว่าว่าขายสินค้าไม่คงที่ สมาชิกที่มีโอกาสเข้ามาตัวจังหวัดจะหาซื้อสิ่ง ของจากตลาดมาใช้เอง ซึ่งมีผลให้ร้านค้าสหกรณ์ขาดรายได้ไปส่วนหนึ่ง การชำระเงินของ สมาชิกไม่เป็นไปตามกำหนด สมาชิกซื้อสินค้าเงินเชื่อบางครั้งไม่นำเงินมาชำระตามกำหนด ผู้ขายต้องตามเก็บเพื่อนำเงินที่ขายได้ในรอบเดือนมาตรวจนับคิดหากำไรและต้นทุน เพื่อแบ่ง ให้แก่ผู้ขายสินค้า ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าเก็บเงินที่ค้างชำระได้ไม่ครบก็จะเกิดปัญหาการตรวจ นับเงินและสิ่งของเหลืออยู่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

2.4 โรงสีข้าว เป็นกิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อขจัดความเดือดร้อนในการหา แหล่งสีข้าวซึ่งเดิมชาวบ้านหนองคูใหญ่ต้องนำข้าวไปสีตามโรงสีของเอกชน และต้องจ่ายค่าสี ข้าว หรือถูกแบ่งข้าวเป็นค่าสีข้าว และเกษตรกรที่เลี้ยงหมู เบ็ด ไก่ ต้องซื้อรำหรือปลายข้าว ในราคาสูง บางครั้งชาวบ้านต้องหาบข้าวไปสียังหมู่บ้านอื่น ซึ่งเป็นความยากลำบากมากพอ สมควร กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่จึงเล็งเห็นประโยชน์จากการตั้งโรงสีข้าว ในอันที่จะ ช่วยเหลือสมาชิกให้ได้รับความสะดวก และเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มออมทรัพย์ จึงมีมติจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น โดยการเพิ่มเงินตั้งจะสะสมพิเศษ แล้วนำมาจัดซื้อเครื่องสีข้าว

เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์และสมาชิกกลุ่ม ได้มีข้อตกลงแบ่งหน้าที่สีข้าว 3 คน โดยการผลัดเปลี่ยนกันมาสีข้าว ภายใน 1 วันจะมี สมาชิกกลุ่มมาช่วยกันทำหน้าที่สีข้าว 3 คน โดยการผลัดเปลี่ยนกันมาสีข้าว ภายในรอบ 1 ปี สมาชิกแต่ละคนจะมีโอกาสเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ประมาณ 4 ครั้ง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโรงสีข้าวของกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่คือ เครื่องสีข้าวซึ่งมีอายุใช้งาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เริ่มสึกหรอ จึงต้องมีรายจ่ายเพื่อการซ่อมแซมโรงสีเพิ่มขึ้น สำหรับแนวทางในการแก้ไขคณะกรรมการมีแนวความคิดว่าจะขึ้นค้ำรำและปลายข้าว สำหรับในอนาคตก็มีแนวความคิดว่าจะซื้อข้าวเปลือกมาสีแล้วบรรจุถุงพลาสติกประทับตรากลุ่มออมทรัพย์แล้วนำออกจำหน่าย จากการดำเนินงานในรอบปี 2544 ทำให้โรงสีข้าวหมู่บ้านมีเงินฝากเป็นบัญชีออมทรัพย์ที่กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 20,146 บาท

3. การเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่กับกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรอื่นๆ

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่มีอิสระในการบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเอง โดยคณะกรรมการกลุ่มเป็นสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งในแต่ละปี โดยอาศัยข้อกำหนดหรือระเบียบของกรมการพัฒนาชุมชน การเชื่อมโยงของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงจากสมาชิก กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกของหมู่บ้านใกล้เคียง และมีการติดต่อประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาต่างของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น ปัญหาการซื้อขารำข้าวซึ่งกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ได้ตรวจสอบราคากับกลุ่มออมทรัพย์บ้านอื่นๆ เพื่อขารำข้าวในราคาที่เหมาะสมกับตลาด เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มออมทรัพย์ยังได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้นจากองค์กรนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา (PLAN) ซึ่งองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรนานาชาติที่มีเครือข่ายทั่วโลก โดยความช่วยเหลือเป็นการสนับสนุนเงินทุนเริ่มต้นจำนวน 20,000 บาท นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งมีสมาชิกขององค์กรนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนาส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ

4. การแบ่งปันผลประโยชน์

กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ กำหนดให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกในวันที่ 1 – 5 มกราคมของทุกปี โดยคณะกรรมการกลุ่ม จะเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมด เพื่อมารับฟังการแสดงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในรอบปี แลกถึงผลกำไรที่ได้รับจาก

ดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวนเงินที่จะสะสมทั้งหมดของกลุ่มและของสมาชิกแต่ละคน และนำผลกำไรมาจัดสรรตามระเบียบและแบ่งคืนแก่สมาชิกในรูปแบบเงินปันผล โดยทางกลุ่มจะหักไว้เพื่อรวมเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้านก่อนร้อยละ 10 จากผลกำไรจากนั้นจึงจะนำมาปันผลคืนแก่สมาชิก โดยการแบ่งปันตามจำนวนเงินสะสมที่มี ซึ่งทางกลุ่มจะผลัดเข้าเป็นหุ้น หุ้นละ 100 ในวันเดียวกันคณะกรรมการชุดเดิมจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ จึงต้องมีการเลือกคณะกรรมการบริหารงานชุดใหม่เพื่อเข้ารับตำแหน่งแทน โดยวิธีการให้สมาชิกเสนอชื่อแล้วทำการลงคะแนนเสียงแบบลับ ทั้งนี้ ในปี 2544 ที่ได้ดำเนินงานครบรอบ 1 ปี มีกำไรทั้งสิ้น 277,284 บาท ได้มีดำเนินการจัดสรรตามระเบียบ ดังนี้ จัดสรรเป็นทุนสำรอง ร้อยละ 10 เป็นเงิน 27,728 บาท คืนให้สมาชิกตามเงินหุ้น (เงินออม) ร้อยละ 12 เป็นเงิน 168,349 บาท เหลือคืนตามดอกเบี้ยที่จ่าย ร้อยละ 10 เป็นเงิน 35,988 บาท โบนัสกรรมการและเจ้าหน้าที่ 11 คน 6,600 บาท สนับสนุนงานประเพณีสงกรานต์ในงานกตัญญูผู้มีพระคุณครั้งที่ 4 จำนวน 5,000 บาท และทุนสำหรับพัฒนากลุ่ม 33,619 บาท (สุมิตร ศรีสุภักดิ์. 2545 : สัมภาษณ์)

5. ภาระหนี้สินของกลุ่มออมทรัพย์ สาธารณคม

Raj พบว่ากลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ไม่มีภาระหนี้สินจากที่อื่น เงินทุนที่ได้จากการเก็บเงินสะสมทรัพย์เป็นเงินทุนที่ใช้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มได้อย่างเพียงพอโดยกลุ่มสามารถนำเงินทุนจากสมาชิกไปฝากกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และได้ดอกเบี้ยเป็นรายได้ส่วนหนึ่งด้วย ในแต่ละปีจะมีกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้ และจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงสีข้าว ร้านค้าสหกรณ์ ไม่คงที่ขึ้นอยู่กับการกู้เงินของสมาชิกซึ่งในแต่ละปีจะไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาเรื่องภาระหนี้สิน และสมาชิกเข้าในระเบียบต่างๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้แม้ว่ากลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่จะไม่มีหนี้สิน แต่ก็มียายจ่ายประจำซึ่งเป็นภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายในรอบปี โดยในปี 2544 มีรายจ่ายต่างๆ ได้แก่ ดอกเบี้ยเงินฝากพิเศษของสมาชิก 16,764 บาท ดอกเบี้ยเงินฝากโครงการ/กิจกรรม 35,158 บาท ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 15,000 บาท ค่าเบี้ยประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ 5,000 บาท ค่าตอบแทนกรรมการที่ปรึกษา 1,000 บาท ค่าตอบแทนผู้ตรวจสอบกิจการ 1,200 บาท ค่าใช้จ่ายต่างๆ รอบปี 4,245 บาท ค่าเอกสารวันประชุมใหญ่และดำเนินการ 1,200 บาท และค่าใช้จ่ายในวันประชุมใหญ่ 2,000 บาท

6. การให้ความรู้แก่สมาชิก

จากแนวคิดและหลักการในการดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์ เป็นกระบวนการที่ฝึกให้คนเกิดพฤติกรรมเปลี่ยนเป็นหรือบังเกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมโดยเกิดร่วมมือช่วยเหลือกันและกันให้สมาชิกประหยัด และสะสมเงินสิ่งที่จะทำให้บังเกิดการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยการให้ฝึกและอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง ฝึกให้สมาชิกเข้าใจในหลักการของกลุ่มออมทรัพย์ คือ หลักการความรู้สึกร่วมกัน หลักการพึ่งตนเองโดยการฝึกนิสัยการประหยัดแล้วนำมาออม ฝึกให้เกิดความซื่อสัตย์และอดทน หลักการให้มีหลักคุณธรรม และหลักการควบคุมตนเอง หมายถึงการให้ความสนใจ ดูแลความเคลื่อนไหวของเพื่อนสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่มีการอบรมความรู้ด้านหลักการ วิธีการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ ให้แก่สมาชิกให้ทราบหลักการและระเบียบ มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน ประชุมใหญ่ประจำปี แจกเอกสาร ประชุมคณะกรรมการผ่านสมาชิก และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จนทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้และเข้าใจระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์เป็นอย่างดี

2. บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการพัฒนาชุมชน

Rajabhat Mahasarakham University

บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ต่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองคูใหญ่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สามารถจำแนกผลการพัฒนาชุมชนออกได้เป็น 6 ด้าน คือ การพัฒนาคนในท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การพัฒนาสังคมชีวิตความเป็นอยู่ การพัฒนาการเมืองท้องถิ่น การพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม และการพัฒนาการปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาคนในท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เห็นว่าการทำงานของกลุ่มออมทรัพย์มีส่วนในการพัฒนาคนในท้องถิ่นโดยช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน ไม่ให้ไปกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนอื่นที่มีดอกเบี้ยสูงกว่า รวมทั้งสร้างทางเลือกในการหาแหล่งทุนของคนในชุมชนให้สามารถมีแหล่งทุนเพื่อลงทุนทำกิจการต่างๆ เนื่องจากปัจจุบันการทำกรเกษตรของเกษตรกรจำเป็นต้องใช้เงินทุนเพื่อสำรองจ่ายในงานหลายๆ ด้าน เช่น เกษตรกรที่มีอาชีพทำนาส่วนมากจะใช้เงินจ้างไถ จ้างดำนา และจ้างเกี่ยวข้าว ซึ่งกว่าจะเสร็จสิ้นก็ต้องใช้เงินประมาณ 10,000 บาท ในระหว่างนั้นเกษตรกรก็ไม่สามารถที่จะหาเงินจากแหล่งอื่นมาสำรองจ่าย เดิมเกษตรกรในชุมชนจึงอาศัยการกู้เงินจากนายทุนซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท ต่อเดือน ซึ่งถือว่าสูงมากสำหรับอาชีพที่มีรายได้น้อย ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินรุงรังไม่สามารถที่จะผ่อนให้หมดไปได้

เมื่อชุมชนบ้านหนองคูใหญ่จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น เกษตรกรในชุมชนสามารถกู้เงินไปใช้หนี้ นายทุนได้ทั้งหมด และผ่อนดอกเบี้ยให้กับกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งมีดอกเบี้ยต่ำกว่า ทำให้มีเงินเหลือพอที่จะเก็บไว้ใช้จ่าย หรือนำมาออมในกลุ่มออมทรัพย์ จะเห็นได้จากสมาชิกมีเงินออม โดยเฉลี่ยคนละ 34,560 บาท ซึ่งบ่งบอกได้ว่าประชาชนในชุมชนมีหลักทรัพย์จากการออมที่สูงขึ้น นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 35 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76 เห็นว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นระเบียบในการใช้จ่ายเงิน รู้จักการออมในการใช้จ่ายเงิน ประชาชนรู้จักปรับตัวเองให้ใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ดำเนินชีวิตแบบพอมีพอกินไม่ฟุ้งเฟ้อ อีกส่วนหนึ่งประชาชนร้อยละ 69 เห็นว่าการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเสียสละ ร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนเป็นอย่างดีโดยเฉพาะการจัดแบ่งหน้าที่กันมีข้าวของโรงสีชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนอย่างดียิ่ง และยังมีความร่วมมือในกิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัดงานศิษย์เก่าซึ่งมีการระดมทรัพย์กรในท้องถิ่นเพื่อต้อนรับศิษย์เก่าที่ไปทำงานยังสถานที่อื่น เช่น ไปทำงานที่กรุงเทพฯ และมีการนำผ้าป่าหนึ่งส้อมามอบให้ยังโรงเรียน โดยประชาชนในชุมชนโดยกิริยนำของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ได้เป็นเจ้าภาพในการต้อนรับศิษย์เก่าจนมีความประใจและนำผ้าป่ามาแทบทุกปี นำเงินมาถวายวัดบึง นำอุปกรณ์กีฬาามอบให้กลุ่มเยาวชนบ้าง จึงถือได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทสูงในการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรักสามัคคี มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความเป็นผู้นำ เสียสละ นอกจากนั้นยังส่งเสริมการประกอบอาชีพจากการสนับสนุนแหล่งทุน การจัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้กับคนในชุมชน เช่น สวัสดิการในการรักษาพยาบาลของสมาชิกซึ่งกลุ่มออมทรัพย์มีการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจเพื่อสงเคราะห์ญาติของคนตาย ในชุมชนทำให้ญาติมีทรัพย์ในการจัดงานศพ ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น โดยมีเงินหมุนเวียนในชุมชนพอที่จะสร้างงานสร้างรายได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเกษตรกรมีเงินที่จะจ้างทำการเกษตร มีเงินที่จะลงทุนเลี้ยงสัตว์ ข่อมส่งผลกระทบต่อกลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพช่างซ่อมจักรยานยนต์ในหมู่บ้านก็มีงานมากขึ้น อาชีพรับจ้างไดนาก็ได้รับการจ้างมากขึ้น กลุ่มเกษตรกรที่รับจ้างเกี่ยวข้าวก็มีเงินจ้างมากขึ้น เป็นต้น คนในชุมชนจึงมีสุขภาพจิตที่ดีและประชาชนร้อยละ 88 ไม่มีปัญหาเรื่องการเงินสามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ โดยมีบุตรหลานที่กำลังเรียนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 7 คน จำแนกตามสาขาวิชาได้แก่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ 2 คน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ 3 คน สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ 1 คน และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ 1 คน นอกจากการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังมีเยาวชนที่ศึกษาต่อในระดับอื่นๆ เช่น ระดับ

อาชีวศึกษา สาขาการบัญชี 2 คน ซึ่งเยาวชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ในอนาคต ทั้งในด้านกำลังทรัพย์และกำลังความคิดในอันที่จะสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองและนำเงินมาใช้จ่ายในชุมชนหรือส่งให้บิดามารดาใช้จ่ายได้ ซึ่งปัจจุบันครอบครัวที่มี บุตรหลานไปทำงานที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 53 ซึ่งบุตรหลานของครอบครัวเหล่านี้ได้ส่งเงินมา ให้ครอบครัวใช้โดยเฉลี่ย 4,650 บาท ต่อปี ทำให้มีเงินจากภายนอกชุมชนเข้ามาหมุนเวียน ในชุมชนได้จำนวนหนึ่ง ทั้งนี้บทบาทในการพัฒนาคน ของกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 การฝึกให้สมาชิกรู้จักประหยัด เป็นการฝึกให้มีการสะสมทรัพย์ที่ละ เล็กทีละน้อยตามขีดความสามารถเป็นประจำสม่ำเสมอ ตามสัญญาจนเกิดเป็นนิสัยที่มีวินัย ประจำตัว ให้รู้จักจ่ายอย่างประหยัด รู้จักคิดใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมเกี่ยวกับประหยัด พบว่า กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่มีบทบาทฝึกให้สมาชิกรู้จักประหยัดสะสมเงิน และนำ เงินมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นการเสียดสและให้เพื่อนสมาชิกที่เดือดร้อนกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อครอบครัวและตนเองในเวลาฉุกเฉิน หลักใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ

2.1.2 ฝึกคุณธรรมแก่สมาชิก บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ ฝึกให้สมาชิกกลุ่ม มีคุณธรรมที่สำคัญ ดังนี้

2.1.2.1 ความซื่อสัตย์ เป็นการพัฒนาให้มีความประพฤติที่ซื่อตรง โดยเฉพาะกรรมการบริหารกลุ่ม ที่จะต้องมีความจริงใจไม่คดโกง ไม่หลอกลวง พฤติกรรมที่บ่งชี้ ถึงความซื่อสัตย์ของสมาชิกและกรรมการบริหาร จากการสัมภาษณ์สมาชิกส่วนใหญ่พบว่า คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงจากบุคคลเดิมมากนัก กรรมการที่ได้รับเลือกส่วนใหญ่เป็นคนเดิมเพราะสมาชิกยอมรับ และไว้วางใจในความซื่อสัตย์ให้ปฏิบัติ หน้าที่กรรมการบริหารแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของคณะกรรมการมีความซื่อสัตย์

2.1.2.2 ความเสียสละ สมาชิกกลุ่มและกรรมการได้เสียสละแรงกาย แรง ทรัพย์ในการสร้างยุ้งฉางบริจาคข้าวเปลือกช่วยเหลือกันและกันเพื่อให้กลุ่มเกิดความมั่นคงเป็น ที่พึงพิงในครั้งคราวเดือดร้อน ทั้งนี้ พฤติกรรมที่บ่งชี้ความเสียสละ คือ สมาชิกเสียสละเงิน เพื่อให้รวมเป็นกลุ่มก้อนเป็นพลังทางสังคมในการรวบรวมทุนให้สมาชิกใช้ในการประกอบ อาชีพ

2.1.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนสมาชิก จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า กลุ่มฝึกให้สมาชิกเกิดความมีวินัย รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองยอมรับผลที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำลงไป การปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่ม และปฏิบัติตามข้อสัญญาให้ไว้กับกลุ่ม เช่น การนำเงินส่งจะสะสมฝากเพื่อออมเป็นทุนประจำทำให้กลุ่มเข้มแข็ง ก็ยอมเป็นตัวอย่างว่าสมาชิกมีความรับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนสมาชิก นอกจากพฤติกรรมส่งเงินสะสมทุกเดือนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอแล้ว การส่งเงินกู้คืน เมื่อถึงกำหนดที่ทำสัญญาไว้กับกลุ่มก็ถือได้ว่ามีความรับผิดชอบของสมาชิกเช่นกัน

2.1.2.4 ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันและกัน กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองคูใหญ่ได้เจริญและมีความมั่นคงได้รับการข่งอองจากทางราชการก็เพราะสมาชิกรวมกลุ่มเกิดพลังสามัคคีมีความเอื้อเพื่อเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกันและกันของสมาชิก จากการศึกษาของผู้วิจัย พฤติกรรมที่ชี้วัด คือ เริ่มการก่อตั้งจากผู้ร่วมอุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกัน การออมเงินและการกู้ยืมเงินของสมาชิก ล้วนเป็นพฤติกรรมของคนที่มีความเอื้ออารีต่อกันทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกและคณะกรรมการบริหารกลุ่มทุกกลุ่ม

Rajab 2.1.2.5 ความไว้วางใจกัน จากการสัมภาษณ์ พบว่า พฤติกรรมที่เป็นตัวบ่งชี้คือ การเลือกตั้งกรรมการบริหารกลุ่มทั้ง 4 ฝ่าย กรรมการหลายคนได้รับการเลือกให้ทำงานต่อไปเพราะสมาชิกมีความไว้วางใจ เชื่อถือในความซื่อสัตย์

2.1.3 การฝึกอบรมประชาธิปไตย จากการสัมภาษณ์ พบว่า พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มออมทรัพย์ คือ

2.1.3.1 การเลือกตั้งกรรมการ กลุ่มจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการทุก 4 ปี ดำเนินการตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย คือ ให้สมาชิกเสนอตัวบุคคลที่เหมาะสมลงคะแนน เป็นกรรมการ โดยใช้วิธีโหวตแบบเปิด

2.1.3.2 การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมของสมาชิก สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสนอแนะความคิดเห็นในที่ประชุม

2.1.3.3 การเคารพในกฎข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งสมาชิกและกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ต่างยึดมั่นและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2.1.4 การพัฒนาความเป็นผู้นำที่ดี จากการสัมภาษณ์สมาชิกและเจ้าหน้าที่สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่ผู้นำมีความรับผิดชอบในหน้าที่จะเห็นได้จากการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง กระตือรือร้น ตั้งใจทำงานรับภาระอย่างเต็มที่

2.1.5 การพัฒนาเยาวชน จากการสัมภาษณ์ พบว่า เยาวชนเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยโดยเฉพาะเยาวชนระดับมัธยมศึกษาซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการดำเนินงาน และทำหน้าที่ขายสินค้าในร้านค้าสหกรณ์

2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

จากการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนบ้านหนองคูใหญ่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97 เห็นว่า การที่กลุ่มออมทรัพย์จัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพต่างๆ ทำให้สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนในการใช้จ่ายได้มากขึ้น ทั้งการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพในครัวเรือน หรือการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนการจ้างงาน เช่น การจ้างชุดสระเพื่อเลี้ยงปลา การจ้างรถไถนาเพื่อปลูกข้าว การจ้างเกี่ยวข้าว การจ้างค้ายุ้งในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การลงทุนซื้อปุ๋ย ซื้อรำและซื้อปลายข้าวจากโรงสีชุมชนเพื่อเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เป็นต้น ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนร้อยละ 94 มีอาชีพเกษตรกร โดยเกษตรกรทั้งหมดมีส่วนหนึ่งที่เลี้ยงเป็ดเป็นอาชีพเสริมร้อยละ 34 เลี้ยงไก่ร้อยละ 56 เลี้ยงหมูร้อยละ 2 ชุดบ่อเลี้ยงปลา ร้อยละ 4 ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมร้อยละ 24 นอกจากนั้นยังมีการลงทุนในอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11 เช่น การตั้งร้านขายของชำ การตั้งร้านขายกล้วยเดี่ยว ขายส้มตำ ตั้งร้านซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้น ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นและมีรายได้เข้าสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากความหลากหลายของอาชีพและวิธีการหารายได้ จึงเกิดความสมดุลภายใน โดยคนในชุมชนร้อยละ 68 เห็นว่าไม่มีปัญหาความขัดแย้งด้านการตลอดอย่างรุนแรง

2.3 การพัฒนาสังคมชีวิตความเป็นอยู่

บทบาทของกลุ่มออมทรัพย์ในการเปลี่ยนแปลงสังคมตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97 เห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนในการทำให้สมาชิกในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมองว่า คนในชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำซึ่งไม่ต้องกู้เงินจากแหล่งทุนนอกระบบซึ่งมีดอกเบี้ยแพง แต่มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 18 เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ทำให้คนในชุมชนมีหนี้สินมากขึ้น โดยมองว่า การมีแหล่งเงินกู้ทำให้ประชาชนสามารถกู้หนี้ยืมสินได้ง่ายจึงกู้เงินอย่างไม่ระมัดระวัง และเมื่อมีเงินใช้จ่ายแล้วก็ใช้จ่ายอย่างไม่ถูกวิธี เช่น การกู้เงินเพื่อซื้อโทรทัศน์ ตู้เย็น จักรยานยนต์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้เงินที่กู้ยืมมานั้นสูญหายไปโดยง่าย และไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นมาจากการกู้เงินเหล่านั้น จึงยังต้องกู้เงินจากแหล่งทุนอื่นมาเพื่อการลงทุน ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากกลุ่มออมทรัพย์มีข้อจำกัดในด้านวงเงินให้กู้ยืม ซึ่งสามารถกู้สามัญได้เพียง 15,000 บาทต่อปี และกู้แบบพิเศษได้เพียง 20,000 บาทต่อปี จึงไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายได้อย่างทั่วถึง

ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64 เห็นว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้ง่ายต่อการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนสงเคราะห์ราษฎร กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ กองทุนสุขภาพ ศูนย์ฝึกอาชีพ และกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมองว่า กลุ่มออมทรัพย์เป็นองค์กรในชุมชนที่เข้มแข็งและมีคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจนถาวร โดยคณะกรรมการที่ดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติความเป็นผู้นำเป็นเบื้องต้น ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับ ตลอดจนให้การเคารพนับถือจึงเสนอชื่อและเลือกเข้ามาบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์ ดังนั้นเมื่อมีการประชุมใหญ่ของกลุ่มออมทรัพย์แต่ละครั้งจะมีการเสนอปัญหาและความต้องการของสมาชิก ซึ่งสมาชิกได้เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนต่างๆ และประชาคมให้การรับรอง จึงเกิดการแต่งตั้งกรรมการบริหารกองทุนต่างๆ ขึ้นมา โดยกรรมการบริหารกองทุนส่วนใหญ่เป็นกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ในคราวเดียวกัน เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่เสียสละเวลาเพื่อบริหารงานแล้วก็ควรบริหารทั้งกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนไปด้วย โดยกองทุนเหล่านี้ต่างเชื่อมโยงและมีบทบาทในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น กองทุนสงเคราะห์ราษฎร เป็นกองทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อให้การสงเคราะห์ญาติของสมาชิกซึ่งเสียชีวิต นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก เช่น ผู้ที่ถูกน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย บ้านเรือนได้รับอัคคีภัยทำให้ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งกองทุนนี้จะให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ในบางส่วนเป็นเบื้องต้น เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการสร้างเนื้อสร้างตัวใหม่ได้ เป็นต้น กองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นกองทุนที่ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับความเดือดร้อน กองทุนสุขภาพเป็นกองทุนสำหรับใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของสมาชิกในยามเจ็บป่วยซึ่งกองทุนได้ช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลในขอบเขตที่กำหนดไว้ ศูนย์ฝึกอาชีพเป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเป็นกองทุนสำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมตามประเพณีของหมู่บ้าน เช่น ประเพณีการทำบุญเข้าพรรษา ประเพณีงานบุญบั้งไฟ ฯลฯ ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณบางส่วนในการดำเนินการ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนในทางที่ดีขึ้น ประชาชนมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิต

2.4 การพัฒนาการเมืองท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96 เห็นว่า การดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์มีส่วนส่งเสริมการเมืองท้องถิ่น โดยพบว่า กลุ่มออมทรัพย์ได้มีส่วนผลักดันให้การเลือกตั้งภายในชุมชนมีความโปร่งใส โดยมีพื้นฐานมาจากการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารงานของ

กลุ่มออมทรัพย์ ที่ผ่านมามีเป็นแนวการปฏิบัติที่กลุ่มออมทรัพย์จะร่วมมือกับผู้บริหารหมู่บ้าน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านในการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ เห็นได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมามีผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูงพอสมควร นอกจากนั้นกลุ่มออมทรัพย์ยังเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่ออภิปรายคุณสมบัติของนักการเมืองแต่ละคน รวมทั้งการอภิปรายความเคลื่อนไหวทางการเมือง ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและในชุมชน

2.5 การพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม

พบว่ามีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทในการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อระดมแรงงานในการเตรียมงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่นไว้ให้อยู่คู่กับคนในท้องถิ่น เช่น การรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การตั้งกองกรฐินเพื่อรวบรวมปัจจัยถวายแด่พระสงฆ์ในงานบุญวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีกองทุนพัฒนาวัด (เงินสงฆ์) ซึ่งเป็นกองทุนหมุนเวียนในการใช้จ่ายของวัด เช่น การใช้จ่ายค่าไฟฟ้า การซ่อมแซมวัด เป็นต้น การตั้งกองทุนสงฆ์อาหาร เป็นอีกกองทุนหนึ่งที่ริเริ่มจากกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้พระสงฆ์มีสุขภาพที่ดีและปฏิบัติศาสนากิจได้อย่างเต็มที่

2.6 การพัฒนาการปกครอง

กลุ่มออมทรัพย์มีส่วนในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่ รวมทั้งกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่างๆ ที่ส่งเสริมความมั่นคงของชุมชน เช่น การรวมกลุ่มเพื่อป้องกันสิ่งเสียดัดในหมู่บ้าน ซึ่งมีส่วนในการสอดส่องดูแลเยาวชนในชุมชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นมหันตภัยร้ายต่อความสงบสุขของชุมชน ทั้งนี้กลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทสูงต่อการรวมกลุ่มต่างๆ เนื่องจากที่ทำการของกลุ่มออมทรัพย์ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของชุมชน มีร้านค้าสหกรณ์ และโรงสีชุมชนซึ่งมีคนหมุนเวียนมาที่กลุ่มออมทรัพย์อยู่เสมอ ทำให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายความเป็นไปของชุมชน เมื่อมีข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับความมั่นคงภายในชุมชนจึงเกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารดังกล่าว เช่น ข่าวสารที่เยาวชนมั่วสุ่มกัน ณ ที่ต่างซึ่งผู้ปกครองไม่ทราบก็อาศัยที่ทำการของกลุ่มออมทรัพย์ในการบอกกล่าวผ่านไปยังผู้ปกครองให้ทราบและหาทางป้องกัน เป็นต้น จึงเรียกได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์มีบทบาทในการพัฒนาการปกครองในชุมชนได้ส่วนหนึ่ง